

Komentaras

2013 07 04

Atsinaujinę grėsmių židiniai euro zonos periferijoje pigina eurą ir verčia ECB keisti retoriką

Šiandienos Europos centrinio banko (toliau - ECB) Valdančiosios tarybos susitikimo eigai *kamertoną* davė vėl įsiplieskę nerimo židiniai euro zonos periferijoje. Apie save priminė Graikija ir ypač Portugalija, kurį laiką išvengusi rinkos dalyvių spekuliacijų spaudimo dėl M. Draghi pažado „daryti viską, ko tik prireiks, kad vieninga pinigų sąjunga būtų išsaugota“ pristatant Tiesioginių piniginių sandorių programą (angl. *Outright Monetary Transactions*). Iki šiol užtekto tik žodžių, deja, euro zonos skaudulių paūmėjimas šiandien gali priversti ECB imtis tiesioginių veiksmų.

Graikijai gresia tarptautinių skolintojų bausmė už drausmės nesilaikymą pagal finansinės pagalbos programoje nustatytus reikalavimus – šaliai nepavyko laiku įgyvendinti savo įsipareigojimų reformuoti viešąjį sektorių. Tarptautiniai skolintojai grasina įšaldyti planuotą 8,1 mlrd. eurų finansinės pagalbos dalies išmokėjimą. Atėnai privalo šią problemą išspręsti kuo skubiau, kad užsitikrintų lėšas obligacijų už 2,2 mlrd. eurų išpirkimui rugpjūtį.

Bendrą įtampą didino ir politiniai neramumai Portugalijoje. Šaliai skendint recesijoje, o nedarbo lygiui gegužę užkopus iki 17,6 proc. (trečias prasčiausias rezultatas ES), darosi itin sudėtinga vykdyti griežtas tarptautinių skolintojų diktuojamas „diržų veržimosi“ procedūras. Finansų ministras V. Gaspar neatlaikė visuomenės nepasitenkinimo jo vykdoma politika ir pasitraukė iš pareigų. Tai buvo pirmasis kirtis Portugalijos valdančiojo elito *domino eilutėje*. Atsistatydinus ir užsienio reikalų ministrui, iškilo rimta politinės krizės grėsmė, o tai stipriai pablogino Portugalijos reputaciją finansų rinkose. 10-ties m. obligacijų pajamingumas per pastarąsias porą dienų šoktelėjo iki krizės metu stebėtų aukštumų (apie 8 proc.) – rekordinio lygio per pastaruosius septynetą mėnesių. Tai šaliai ypač nepalanku siekiant savarankiškai užsitikrinti finansinių lėšų buferį ir išlaikyti skolinimosi finansų rinkose galimybę kitais metais, kuomet pasibaigs tarptautinių kreditorių finansinės pagalbos programa.

Pajamingumų augimas kelia rimtą grėsmę ir kitoms periferinėms valstybėms (ypač Italijai ir Ispanijai). Dėl didžiulių fiskalinių disbalansų (aukšto valdžios sektoriaus skolos lygio ir gilaus biudžeto deficito) ir bankų sektoriaus problemų, šių šalių finansinių srautų tvarumas vis dar itin trapus, o galimybė skolintis tarptautinėse finansų rinkose laikosi daugiau ant ankščiau minėto ECB pažado, nei rinkų pasitikėjimo valdančiųjų programomis ir ekonomine sėkme.

Nors, kaip ir buvo tikėtasi, bazinės ECB palūkanų normos liko nepalietos, M. Draghi spaudos konferencijos metu šiek tiek nuramino sukilusią įtampą savo pažadu užtikrinti žemų palūkanų normų aplinką ilgesniuojau laikotarpiu ir šios pozicijos laikytis tiek, kiek prireiks. Iki šiol ECB vadovai vengė atskleisti savo ateities ketinimus.

Tuo tarpu Federalinių rezervų sistemos (FDS) „vanagai“ jau drąsiau ima skėsčioti sparnais. Po pastarojo FDS Atviros rinkos komiteto posėdžio, B. Bernankė patvirtino, kad JAV ekonomikos atsigavimo sparta yra pakankama, kad Fed galėtų imtis monetarinio skatinimo (QE3) ribojimo jau šiemet. Jei ūkio raida atitiks Fed prognozes, Fed tikisi palaipsniui nutraukti VP supirkinėjimą iki 2014 m. vidurio. Šis FDS vadovo pareiškimas susilaukė itin audringos reakcijos rinkoje, krito plataus spektro turto grupių vertė, jautriausiai į šią žinią reagavo besivystančių rinkų turto klasės ir taurieji metalai, kardinaliai pasikeitė palūkanų normų lūkesčių vektorius.

Be viso to, skirtingi pagrindinių centrinių bankų vadovų tonai brėžia naujas euro-dolerio kurso svyravimo ribas. Po vanagiško B. Bernankės pasisakymo birželio viduryje, euras, o tuo pačiu ir litas, dolerio atžvilgiu atpigino net 3,8 proc. iki 1,29 šiandien popiet. Optimistiškai nusiteikę finansų rinkos žaidėjai laukia ir ryt pasirodysiančių JAV darbo rinkos duomenų. Tuo tarpu ECB retoriką pančioja paūmėjusios periferijos problemos. Siekdamas atstatyti rinkų pasitikėjimą, M. Draghi pasmerkė eurą artimiausiu metu pigti iki šiemet fiksuoto dugno (1,28) ir netgi jį pramušti.

Kokią tai įtaką turės Lietuvos ūkiui? Pirmiausia, tai brangesnis doleris Lietuvai kels energijos nešėjų kainas. Žinant, kad Lietuva pagal energijos produktų naudojimo intensyvumą¹ rikiuojasi aštuntoje vietoje ES ir regiono atitinkamą vidurkį viršija dvigubai, ši tendencija mūsų ekonomikai yra ypač nepalanki. Antra vertus, susiklosčiusi situacija verčia ECB ir toliau laikyti palūkanų normas *užrakintas* rekordinėse žemumose. Tai galiausiai turėtų paskatinti Lietuvos verslo įmones paspartinti gamybos procesų modernizavimo ir veiklos efektyvumo didinimo procesus aktyviau investuojant.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyresnioji analitikė

Ekonominių tyrimų padalinys

¹ Eurostat skelbiamas ekonomikos energetinio intensyvumo rodiklis – bendro šalies energijos suvartojimo santykis su BVP, palyginamosiomis kainomis (kgne/1000 eurų).